

Een brug slaan tussen wetenschap en spiritualiteit Els Rijneker

Korte lezing tijdens het 37ste Europese Congres *Bridging Science and Spirituality* in Parijs van 30 juli tot 3 augustus 2014.

Els Rijneker is lid van de TVN sinds 1998 en vanaf 2009 voorzitter.

Zij is logopedist en heeft een praktijk voor dyslexiebehandeling.

Omdat ik beroepshalve geen wetenschapper ben, heb ik ervoor gekozen deze bijdrage meer een praktisch en meditatief karakter te geven.

Een brug slaan tussen wetenschap en spiritualiteit. Er zijn veel boeken geschreven over wetenschap en veel over spiritualiteit. Wat vormt precies de brug tussen wetenschap en spiritualiteit; dient er wel een verband te zijn tussen die twee; en waar komt de inspiratie voor wetenschappelijke ontdekkingen precies vandaan?

Albert Einstein is een goed voorbeeld van iemand die een brug heeft trachten te bouwen tussen wetenschap en spiritualiteit. Er wordt gezegd dat op zijn werktafel *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky steeds binnen handbereik lag.

Onderstaand de titels van enkele boeken die verwijzen naar de band tussen wetenschap en spiritualiteit:

- *Het universum in een enkel atoom, waar wetenschap en spiritualiteit elkaar raken* (De Dalai Lama)
- *De Yoga Sūtra's van Patañjali* (I.K. Taimni, de titel uit het Engels vertaald is *De wetenschap van Yoga*)
- *A Flash of Lightning in the Dark of Night, A Guide to the Bodhisattva's Way of Life* (The Dalai Lama)
- *Wetenschap en eeuwige wijsheid in een veranderende wereld* (R. Ravindra)

Leden van de Theosophical Society Adyar kennen allemaal de universele mantra van Annie Besant, die begint als:

O verborgen Leven, trillend in elk atoom

O verborgen Licht, stralend in ieder wezen

O verborgen Liefde, alles omvattend in Eén-Zijn ...

Het motto dat deel uitmaakt van het embleem van de TVN is *Satyan Nasti Paro Dharmah*. In Nederland gebruiken we de Sanskriet versie, omdat ze veel meer inhoudt dan de letterlijke Engelse vertaling *Er is geen religie hoger dan waarheid*. Leden van de Theosophical Society Adyar bestuderen het leven in al zijn

facetten, met een sterke nadruk op de *Vrijheid van denken*, samen zoekend naar Waarheid en naar de kunst van een juist leven.

Tijdens deze zoektocht wordt geprobeerd het onbekende te herontdekken door de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap (de tweede doelstelling) en door het onderzoeken van de onverklaarde wetten in de natuur en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn (de derde doelstelling).

Vanaf onze geboorte beginnen wij mensen de wereld te ontdekken, in de eerste plaats om te overleven. We gaan door met ervaren en leren tot aan het moment dat we onze ogen sluiten en ons fysieke lichaam verlaten: de ontdekkingsstocht is een levenstaak. Wat we aan informatie opnemen, begrijpen en herinneren, hangt volledig af van onze talenten, onze opvoeding en culturele achtergrond. Anders gezegd, we nemen de wereld waar via onze zintuigen en voegen daar dan onze gedachten en gevoelens aan toe. Deze waarnemingen kunnen we moeilijk onvervormd, werkelijk en zuiver noemen. In ons persoonlijk onderzoek, en ook in wetenschappelijk onderzoek, zijn vele hindernissen. Onderscheidingsvermogen, ethiek, persoonlijke integriteit en spiritualiteit zijn hier noodzakelijk. De *Gulden Treden* van H.P. Blavatsky vermelden duidelijk: *een vlekkeloos leven, een open denkvermogen, een rein hart, een vurig verstand, een ongesluierd geestelijk inzicht.*

Tijdens het symposium *De Uitdaging van de Ziel* in Amsterdam, maart 2014, sprak professor Marco Pasi, hoogleraar in de geschiedenis van de hermetische filosofie en aanverwante stromingen, over de *Uitdaging van de Academische Ziel: Eén van de methodische problemen waarover op ons terrein vaak wordt gedebatteerd is de positie van hen die geen 'neutraal' of 'agnostisch' standpunt willen innemen bij de studie van esoterie, maar hun oordeel liever laten kleuren door een eigen spiritueel dan wel religieus geloof* (zie *Theosofia* 115-1, maart 2014, p. 23).

De wetenschappelijke benadering: voor zover ik er zicht op heb, leidt het waarnemen van de buitenwereld tot nieuwsgierigheid, de wil om te onderzoeken en research te doen. Vervolgens worden hypothesen geformuleerd die vele malen getest worden onder gecontroleerde omstandigheden (vandaag de dag met behulp van uiterst precieze meetinstrumenten). Vanuit de resultaten van deze tests worden nieuwe hypothesen, nieuwe theorieën of ontdekkingen gelanceerd. Wetenschappers zijn nu in staat om het kleinste materiële deeltje te observeren! Op dat punt gekomen, daagt de miraculeuze vraag: wat is de kracht achter de materiële wereld, wat is toch deze energie, wat is 'leven'? Om dat te vatten, zijn meer 'etherische', welhaast spirituele niveaus van begrip noodzakelijk: kunnen wij door de materiële wereld heen zien welke wereld er achter verscholen gaat? Is het ons gegeven om de dingen te zien en te begrijpen zoals zij werkelijk zijn? Kunnen wij komen tot zuiver zien? Uiteraard kan de mens intellectueel op een schitterende manier uit de hoek komen, vele boeken bestudeerd hebben en met zijn brein een immens aantal formules, feiten en modellen oproepen en reproduceren (wat de 'leer van het oog' genoemd wordt), maar beschikt hij daarom over innerlijke wijsheid, is hij daarom intelligent (wat de 'leer van het hart' genoemd wordt)?

Wat is ons doel in het leven: status, trots, winst voor slechts enkelen, of gaat het om een werkelijk delen met de hele mensheid? Door ons vaak beperkte blikveld zijn er nog moeilijker vragen te beantwoorden: wat bewaren en behouden we, wat laten we beter los; verandering is immers onvermijdelijk in de fysieke wereld.

Volgens mij spelen een juiste attitude en integriteit noodzakelijkerwijze een grote rol in wetenschappelijk onderzoek. We kunnen onszelf de vraag stellen: is een ontdekking nuttig en ten voordele van de hele planeet, of slechts voor een deel van de wereld; alleen voor de mens of ook voor de andere natuurrijken waarmee wij de planeet delen (mineralen, planten en dieren)? Is het wel juist om het leven van dieren te nemen? Zijn bepaalde geneesmiddelen werkelijk nodig, of spelen er motieven in termen van een grotere invloed, meer macht of puur financieel winstbejag? Onze voormalige Internationale President, Radha Burnier, zei ooit over fysieke ziekte: *Wat is er mis met sterven?* Een behoorlijk controversiële vraag.

Dr. Klaus K. Klostermaier, Professor Emeritus aan de universiteit van Manitoba, Winnipeg, Canada, schreef in november 2009 in *The Theosophist* ook verschenen in *Theosofia* 115-2, mei 2014, bladzijde 60:

Aldous Huxley is een twintigste-eeuwse reus in het rijk der humaniora (de studie van taal, geschiedenis en cultuur), wiens 'Perennial Philosophy' (eeuwige filosofie) niet alleen een onovertroffen bloemlezing is van de wereldreligies, maar ook een schets voor een universele religie. Hij suggereert eveneens dat de Vedantijnse 'jnana' (pure kennis) de sleutel vormt tot het ontsluiten van de poort naar de betekenis van het menselijk bestaan.

...Ons hele wetenschappelijke ondernemen, en daarmee een groot deel van onze inspanningen op het gebied van openbaar onderwijs, is er grotendeels op gericht de grote menselijke vraagstukken te vermijden, veeleer dan deze onder ogen te zien. Het reduceren van rationaliteit tot de wiskundige manipulatie van gegevens, die haar belichaming vindt in de computer, beperkt niet alleen de reikwijdte van de wetenschap en zorgt ervoor dat zij betekenisvra-

gen negeert, maar het overtuigt ook de gemiddelde wetenschappers en de massa's die in wetenschap geloven dat vragen over betekenis en zingeving, vragen die betrekking hebben op het Zelf, 'onwetenschappelijk' zijn en dus niet de moeite waard om uit te zoeken. Blijkbaar 'loont het niet' om onderzoek te doen naar dergelijke vragen. De moderne wetenschap sluit in principeel vragen uit die gaan over de hele reeks van ethiek, van esthetiek, van spiritualiteit.

Bestaat er een brug tussen wetenschap en spiritualiteit? Zeer zeker wel. Die hoort te bestaan en kan altijd verbeterd worden.

Wat kunnen we doen om het verband tussen wetenschap en spiritualiteit te verbeteren? Naar mijn mening hangt dit samen met ethiek. De eerste stap dient door iedere persoon zelf gezet te worden. Ieder is vrij om dit besluit voor zichzelf te nemen, en ieder dient het eigen Pad te bewandelen naar het grote *Ken Uzelve*, *gnothi seauton*, de tekst die gegraveerd staat in de tempel van Apollo in Delphi. Spirituele en religieuze bewegingen hebben veelal dit doel voor ogen van onderscheidingsvermogen, waar begrip, zuivering en ethisch handelen. Al is dit in de wetenschappelijke wereld misschien geen algemeen geldende praktijk, toch zou het een goed idee zijn om ook in die kringen vaker ethische vraagstukken te beschouwen en te bespreken, al moet worden toegegeven dat een eenduidige oplossing niet gemakkelijk gevonden zal worden!

Studie, meditatie en dienstbaarheid worden vaak de pilaren van theosofisch leven genoemd, samen met de 'Kunst van het Juist Leven' (the Art of Living Correctly) wat al eerder werd aangehaald. In een ideale situatie zouden wetenschappers hun onderzoek kunnen combineren met gesprekken over de ethische gevolgen van hun onderzoek (vergelijkbaar met een meditatieve studie). Het resultaat daarvan kan leiden tot een allesomvattende, liefdevolle dienst aan de mensheid.

Vertaling:

Sabine van Osta.

